

Bir Sistemik Derleme Çalışması : ‘Öğretmenlik Uygulaması’

Vesile ALKAN*

Received: January, 5, 2017 ~ Accepted: March, 5, 2017

Online Published: June, 22, 2017

Suggested Citation: Alkan, V. (2017). Bir sistemik derleme çalışması: ‘Öğretmenlik uygulaması’. *YILDIZ Journal of Educational Research*, 2 (1), 1-23.

Öz

Bu araştırmanın amacı ‘Öğretmenlik Uygulaması’ dersi ile ilgili yapılmış araştırmaların sistemik derlemesini yapmaktır. Sistemik derleme kurallarına uygun olarak oluşturulan sorulara cevap aranırken belirlenen 47 makale değerlendirilmiştir. Bu makaleler amaçlarına, desenlerine, çalışma gruplarına, sonuçlarına ve önerilerine göre analiz edilmiş ve bir çıkarıma ulaşılmıştır. Derlenen makalelerin çoğunda öğretmen adayları ile çalışıldığı görülmektedir. Çalışmaların ağırlıklı olarak nicel ve nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak desenlendirildiği de ortaya çıkmıştır. Araştırmalardan elde edilen sonuçlar, ‘Öğretmenlik Uygulaması’ dersi ile ilgili çalışılacak birçok konunun olduğunu gözler önüne sermiştir. Sonuç olarak, sistemik derlemeye göre yapılandırılan bu çalışma, ‘Öğretmenlik Uygulaması’ dersi ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı olmayı amaçlayarak bundan sonra yapılacak çalışmalara yön vermeye çalışmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik Uygulaması, Sistemik Derleme, Öğretmen adayı, Uygulama Öğretmeni, Öğretim Elemanı

Abstract

The aim of this study was to review the research which focused on ‘Teaching Practicum’ systematically. 47 papers were evaluated in order to answer the questions designed in terms of the rules of systematic review. These studies analyzed according to their aims, designs, sampling, results and recommendations and was given suggestions. It was seen that most these studies conducted with pre-service teachers. It was also found that studies were designed according to qualitative and quantitative approaches. The results gathered from studies suggested that there should be various topics in the area of ‘Teaching Practicum’ to be investigated. Consequently, this study designed as systematic review and aimed to contribute the future studies and to shape the aims of the studies which will investigate topics about ‘Teaching Practicum’.

Key Words: Teaching Practicum, Systematic Review, Pre-service Teacher, Cooperating Teacher, Teacher Educator

* Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Denizli. e-posta: vesile@pau.edu.tr

Giriş

Öğretmen, öğrencilerin başarılı ve üretken bir şekilde geleceğe yürüyebilmesinde çok önemli sorumluluklara sahiptir. Etkili bir öğretmen, öğrencilere ilham kaynağı olabildiği gibi onların ilerleyen yaşamlarındaki eğitimlerinde, mesleklerinde ve yaşayışlarında güvenilir ve tutarlı bir etki yaratabilir. Bu etki, öğretmenin yeterli alan bilgisine, genel kültüre ve mesleki bilgiye sahip olması ile ilişkilidir. Diğer bir ifadeyle bu boyutlarda yeterli ve yetkin olan bir öğretmen, öğrencilere istenilen düzeyde katkı olabilmektedir. Bu yüzden Eğitim Fakültelerinde öğretmen adaylarına ihtiyaçları olan bu boyutlarla ilgili teorik bilgi sunulmaktadır.

Ancak Fakültelerde verilen bu teorik bilginin pratiğe dökülmesi gerekmektedir. Çünkü sadece teorik eğitim öğretmenlik mesleğinin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için yeterli değildir. Öğretmen adaylarının edindikleri bilgi ve becerileri gerçek ortamda uygulayıp bilgilerinin yansımalarını görmeleri gerekmektedir. Böylece öğretmen adayı hem bilgisini uygulamaya yansıtmadaki başarısını hem de eksikliklerini görmelidir.

Öğretmen adaylığı, öğretmen olabilmede çok önemli olan duygusal ve kişilerarası zor bir deneyimdir (Koemer, O'Connell-Rust ve Baumgartner, 2002, s. 35). Öğretmen adayları, 'Öğretmenlik Uygulaması' dersi sayesinde edindikleri bilgi ve becerileri uygulama şansına ve bu uygulamaların değerlendirilmesi sonucunda dönüt alabilme şansına sahip olabilmektedir. Yani, 'Öğretmenlik Uygulaması' dersi, öğretmen adaylarına edindikleri teorik bilgiyi gerçek ortamda gerçek öğrenciler ile deneyimleme fırsatı vermektedir.

'Öğretmenlik Uygulaması' dersi, öğretmen eğitimi için önemli bir derstir. Bu ders, öğretmen adaylarının kendi öğretim becerilerini değerlendirme ve geliştirme fırsatı sağladığı gibi, okul ortamını deneyimlemelerini, öğretmenlik mesleğini yaşabilmelerini ve meslekte ilerleyebilmek için farklı bakış açıları geliştirebilmelerini sağlayabilmektedir (Jones ve Vesilind, 1996). Diğer taraftan öğretmen adaylarının uygulama sürecinden istenilen düzeyde kazanım sağlaması için, Zeichner (1987), bu ders yürütülürken paydaşlar arasında işbirliğinin ve iletişimin olması gerektiğini vurgulamıştır.

Ülkemizde 'Öğretmenlik Uygulaması' dersi ile ilgili birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmaların bazılarında 'Öğretmenlik Uygulaması' dersine ilişkin görüşler (Çetintaş ve Genç, 2005; Sarıçoban, 2008; Özkılıç, Bilgin ve Kartal; 2008; Baştürk, 2009; Becit, Kurt ve Kabakçı, 2009; Eraslan, 2009; Koç, 2012; Görgen, Çokçalışkan ve Korkut, 2012; Yalın Uçar, 2012; Özçelik, 2012; Hacıömeroğlu, 2013; Değirmençay ve Kasap, 2013; Özay Köse, 2014; Altıntaş ve Görgen, 2014; Yıldız, Geçikli ve Yeşilyurt, 2016 ve Sürücü, Ünal ve Yıldırım, 2017) ortaya çıkarılmıştır. Bazılarında ise 'Öğretmenlik Uygulaması' dersinin uygulanışı sırasında yaşanan sorunlar ve çözüm öneriler (Paker, 2008; Büyükgöze Kavas ve Bugay, 2009; Merç, 2010; Seçer,

Çeliköz ve Kayılı, 2010; Demir ve Çamlı, 2011; Arkun Kocadere ve Aşkar, 2013; Nayır ve Çınkır, 2014; Taşdere, 2014; Aydın ve Akgün, 2014; Çepni ve Aydın, 2015) belirlenmeye çalışılmıştır.

Alan yazın incelendiğinde ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi konusunda yapılan araştırmaları inceleyip özetleyen bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Bu yüzden bu araştırmada, sistematik derleme yoluna gidilerek ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi ile ilgili yapılmış çalışmaların ana bir tablosu çıkarılmaya çalışılmıştır. Böylece, ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi ile ilgili yapılmış çalışmaların amaçlarından sonuçlarına kadar genel bir bilgi sunularak alan yazına bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılmış araştırmaların sistematik derlemesini yapmayı amaçlayan bu araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Araştırmaların amaçları nelerdir?
2. Araştırmaların desenleri nasıl yapılandırılmıştır?
3. Araştırmaların çalışma grubunu kimler oluşturmuştur?
4. Araştırmaların bulgularından elde edilen önemli sonuçlar nelerdir?
5. Araştırmaların sonuçlarından çıkan öneriler nelerdir?

Bu sorulara cevaplar belirlenen kurallar çerçevesinde sistematik bir şekilde aranmıştır. Bu cevaplar aranırken ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi ile ilgili yapılmış araştırmaların benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca bu ders ile ilgili yapılmış araştırmalar arasında farklılık gösteren araştırmalar da belirlenmiştir.

Araştırmanın Deseni

Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılmış araştırmaların yapılandırılmasından sonuçlandırılmasına kadar incelenmesini amaçlayan bu çalışmada sistematik derleme yöntemi kullanılmıştır. Sistematik derleme, ilgili araştırmaları belirlemek, seçmek ve eleştirel bir şekilde değerlendirmek ve derlemeye dahil edilen çalışmalardan verileri toplayıp analiz etmek için sistematik ve net yöntemler kullanarak açıkça belirlenmiş sorunun tekrar gözden geçirilmesidir (Torgerson, 2003; Millar, 2004 ve Littell, Corcoran ve Pillai, 2008). Bu araştırmada ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi ile ilgili Türkiye’de yapılmış çalışmaları belirleyip değerlendirmek amaçlanmıştır.

Millar (2004) sistematik derleme çalışmalarında belirli basamakları takip etmek gerektiğini vurgulamıştır. Buna göre sistematik derlemede; amacın açık bir şekilde belirlenmesi, araştırmaya dahil edilen makalelerin belirlenmiş kriterlere göre seçilmesi, seçilen makalelerin ana özelliklerinin

belirlenmesi ve makalelerden elde edilen bilgiler ile çıkarıma gidilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, belirtilen kurallara dikkat edilerek bu araştırmanın yapısı oluşturulmuştur.

Belirlenen araştırma soruları çerçevesinde yürütülen sistematik derleme sürecinde 2002 ve 2017 yılları arasında yapılmış araştırmalar incelenmiştir. Belirlenen bu tarihler arasında yayınlamış 47 araştırma; ERIC, ULAKBİM, Akademik Google veri tabanlarından elde edilmiştir. Tarama yapılırken Türkçe aramada '*öğretmenlik uygulaması*' ve İngilizce aramada '*teaching practicum*' anahtar kelimeleri öncelikle tercih edilmiştir. Ancak bu anahtar kelimeler ile tarama sırasında belirlenen konuda yapılmış araştırmalara ulaşmada zorluk yaşandığı gözlenmiştir. Bu yüzden Türkçe aramalarda '*uygulama öğretmen*' ve İngilizce aramada '*teaching practice*' ve '*practicum*' anahtar kelimeleri ile de tarama yapılmıştır. Değerlendirmeye alınan araştırmalara karar verirken araştırmaların sadece Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili olmasına dikkat edilmiştir.

Başka bir ifadeyle, öğretmenlik eğitimi veya sadece Okul Deneyimi dersi konularında yapılmış araştırmalara yer verilmemiştir. Değerlendirilmeye alınan makaleler arasından altı tanesi hem Okul Deneyimi hem de Öğretmenlik Uygulaması dersleri ile ilgilidir. Ancak bu makalelerde daha çok Öğretmenlik Uygulaması dersine yoğunlaşan bir çıkarıma gidildiği görüldüğü için bu altı makale de değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken sadece Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili olan bölümlere dikkate alınmıştır.

Diğer taraftan çalışmada yer alan yayınlanmış araştırmalar sadece makalelerden (47 adet) oluşmuştur. Tezler, bildiriler ve kitaplar, araştırmada yer almamıştır. Belirlenen makaleler seçilirken; sistematik derlemenin kuralında belirtildiği gibi araştırmanın amacı ve soruları ana belirleyici olmuştur. Öğretmenlik Uygulaması dersi dikkate alınırken öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanı ve uygulama öğretmeni gibi paydaşlar da dikkate alınmıştır.

Bu çerçevede sistematik derleme yöntemine göre desenlendirilen bu çalışmada araştırmaların;

- 2002-2017 tarihleri arasında yayınlanmış olması,
- Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili makale olması,
- Öğretmenlik Uygulaması dersinin yürütülmesindeki paydaşları içermesi

göz önüne alınmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Derleme kapsamına alınan makaleler, araştırmada aranan cevaplar doğrultusunda analiz edilip sunulmuştur. Öncelikle makaleler, araştırma amaçları, desenleri ve çalışma grupları boyutları ile ilgili analiz edilmiş ve bulguları sunulmuştur. Sonrasında belirlenen araştırmaların bulgularından çıkan sonuçlar ve sonuçlardan varılan öneriler başlıklar halinde verilmiştir.

Araştırmaların Amaçları

Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılan araştırmaların öğretmen adayı, uygulama öğretim elemanı ve uygulamanı öğretmenini dikkate alarak çok çeşitli konularda odaklandığı görülmektedir. Çoğunlukla bu araştırmaların; *ders ile ilgili görüş, tutum ve deneyimler* (örn. Çetintaş ve Genç, 2005; Sarıçoban, 2008; Özkılıç, Bilgin ve Kartal; 2008; Baştürk, 2009; Becit, Kurt ve Kabakçı, 2009; Eraslan, 2009; Koç, 2012; Görgeç, Çokçalışkan ve Korkut, 2012; Yalın Uçar, 2012; Özçelik, 2012; Hacıömeroğlu, 2013; Değirmençay ve Kasap, 2013; Özay Köse, 2014; Altıntaş ve Görgeç, 2014; Yıldız, Geçikli ve Yeşilyurt, 2016 ve Sürücü, Ünal ve Yıldırım, 2017), *dersin uygulanması sırasında görülen eksiklikler, sorunlar ve çözüm önerileri* (örn. Paker, 2008; Büyükgöze Kavas ve Bugay, 2009; Merç, 2010; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010; Demir ve Çamlı, 2011; Arkun Kocadere ve Aşkar, 2013; Nayır ve Çinkır, 2014; Taşdere, 2014; Aydın ve Akgün, 2014; Çepni ve Aydın, 2015), *ders ile ilgili beklentiler* (örn. Çetin ve Bulut, 2002; Sağ, 2008; Çelikkaya, 2011; Bektaş ve Ayvaz, 2012), *dersteki sorumluluklar* (örn. Ünver, 2003), *dersin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar ile ilişkisi* (örn. Kaya, 2003), *dersin kazandırdıkları* (örn. Kılıç, 2004; Karadüz, Eser, Şahin ve İlbay, 2009), *dersin öğrenme-öğretme sürecinin değerlendirilmesi* (örn. Şahin, 2005; Çiçek ve İnce, 2005), *ders kapsamında kullanılan öz-düzenleyici öğrenme stratejilerinin etkisi* (örn. Orhan, 2008;), *ders ile ilgili yaşanan endişe ve kaygular* (örn. Çelik, 2008; Coşkun, 2013), *dersin paydaşlarıyla ilgili görüşler* (örn. Yılmaz, 2011; Akpınar, Çolak ve Yiğit, 2012;) *derse yönelik geliştirilen metaforlar* (örn. Mete, 2013), *dersin uygulanmasına ilişkin öneriler* (örn. Şimşek, Alkan ve Erdem, 2013), *dersin öz yeterlik ve ders anlatımına etkisi* (örn. Sağır, Bilen ve Ercan, 2014) gibi amaçlar çerçevesinde yapılandırıldığı görülmektedir. Bunların yanında makalelerde amaçlar, *görme özürlü aday öğretmen ile uygulama dersi* (örn. Kaya, 2014), *derse yönelik eleştirel bakış* (örn. Kırksekiz, Uysal, İşbulan, Akgün, Kıyıcı ve Horzum, 2015), *dersin öğretim becerilerine katkısı* (örn. Akbulut Taş ve Karabay, 2016) gibi konuları kapsamaktadır.

Sistematik derlemesi yapılan bu makaleler genel olarak incelendiğinde; çoğunlukla öğretmenlik uygulaması dersinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Ayrıca ders ile ilgili deneyimlerden hareketle görüş ve tutumların dikkate alındığı çalışmaların yanında dersin kazandırdıkları ile ilgili çalışmaların da yapıldığı görülmektedir. Yapılan bütün çalışmalar ise Öğretmenlik Uygulaması dersinin işlevselliğini ve yürütülmesini değerlendirmeye odaklanmıştır.

Araştırmaların Desenleri

Ulaşılan makalelerin araştırma desenleri çeşitlilik göstermektedir. Hem nicel hem nitel araştırma anlayışlarına uygun olarak desenlendirilen araştırmalar olduğu gibi karma desen anlayışına uygun araştırmaların da olduğu görülmektedir. Tablo 1'in içerisinde derlenen makalelerden örnekler verilerek araştırma desenleri ve veri toplama araçları sunulmuştur.

Derlenen makalelerde amaçlarına uygun olarak farklı desenlerin tercih edildiği ve çeşitli veri toplama araçları ile verilerin toplandığı söylenebilir. Tablo 1'de görüldüğü gibi nicel yaklaşıma uygun desenlendirilen araştırmalar, genellikle tarama modeline uygun yapılandırılmış ve veri toplama aracı olarak da anket ya da ölçekler tercih edilmiştir. Nitel yaklaşıma uygun yapılandırılan araştırmalarda ise durum çalışması ve betimsel modelin tercih edilmiştir. Ayrıca bu makalelerde veri toplama aracı olarak daha çok açık uçlu formun ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin tercih edildiği görülmektedir. Diğer taraftan karma desene göre yapılandırılan makalelerde veriler, çoğunlukla anket ve görüşme teknikleri birlikte kullanılarak toplanmıştır.

Tablo 1'de de görüldüğü gibi araştırmacılar, makalelerindeki amaca ulaşmak için birden fazla veri toplama aracı kullanarak verilerini toplamışlardır. Ayrıca karma desene göre yapılandırılan çalışmaların son zamanlarda ve az sayıda olduğu görülmektedir. Ancak son yıllarda çoklu veri toplama tekniklerinin kullanıldığı (örn. Koç, 2012 ve Yıldız ve diğ., 2016) ve odak grup görüşmesi (örn. Taşdere, 2014) ile yansıtıcı rapor (örn. Merç, 2010) gibi farklı teknikler ile verilerin toplandığı görülmektedir. Son yıllarda ayrıca deneysel çalışmaların (örn. Sağır, Bilen ve Ercan, 2014) olduğu gibi meta-analiz çalışmalarının (örn. Akbulut Taş ve Karabay, 2016) olduğu da görülmektedir. Araştırma desenlerinin oluşturulup yürütülmesindeki bu çeşitliliğin '*Öğretmenlik Uygulaması*' dersi ile ilgili farklı bakış açılarını farklı yollardan sergilemek adına katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Tablo 1. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili araştırmaların desenleri

Yaklaşım	Veri toplama aracı	Örnek Makaleler
Nicel (<i>betimsel tarama</i>)	* Anket	* Çetin ve Bulut (2002); Kaya (2003); Kılıç (2004); Şahin (2005); Çelik (2008); Karadüz, Eser, Şahin ve İlbay (2009); Çelikkaya (2011); Görgen, Çokçalışkan ve Korkut (2012); Bektaş ve Ayvaz (2012); Değirmençay ve Kasap (2013); Özay Köse (2014); Çepni ve Aydın (2015)
	* Tutum ölçeği	* Sarıçoban (2008)
	* Bilgi toplama formu	* Özkılıç, Bilgin ve Kartal (2008)
	* Açık uçlu form	* Büyükgöze Kavas ve Bugay (2009)
	* Görüş ölçeği	* Özçelik (2012); Hacıömeroğlu (2013)
	* Anket ve açık uçlu form	* Yıldız, Geçikli ve Yeşilyurt (2016)
Nitel (<i>durum, fenemolojik</i>)	* Açık uçlu form	* Ünver (2003); Çiçek ve İnce (2005); Eraslan (2009); Şimşek, Alkan ve Erdem (2013); Nayır ve Çinkır (2014); Altıntaş ve Görgen (2014); Aydın ve Akgün (2014)
<i>betimsel,</i>	* Görüşme	* Çetintaş ve Genç (2005); Becit, Kurt ve Kabakçı (2009); Seçer, Çeliköz ve Kayılı (2010); Demir ve Çamlı (2011); Yılmaz (2011); Akpınar, Çolak ve Yiğit (2012); Yalın Uçar (2012); Arkun Kocadere ve Aşkar (2013); Kaya (2014); Sürücü, Ünal ve Yıldırım (2017)
		* Sağ (2008); Taşdere (2014)
		* Koç (2012)
	* Odak grup görüşme	
	* Görüşme, yansıtıcı rapor ve seminer notlar	
Karma Desen	* Sormaca formu ve görüşme	* Paker (2008)
	* Anket ve görüşme	* Baştürk (2009); Coşkun (2013)
	* Yansıtıcı rapor	* Merç (2010)
Diğer	* Deneysel	* Orhan (2008); Sağır, Bilen ve Ercan (2014)
	* Metafor oluşturma	* Mete (2013)
	* Betimleyici Analiz	* Kırksekiz ve diğerleri (2015)
	* Meta-analiz	* Akbulut Taş ve Karabay (2016)

Araştırmaların Çalışma Grupları

Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılan araştırmaların çalışma grubunun en önemli ögesi öğretmen adaylarıdır. Aynı şekilde uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanları da bu dersin uygulanışı sırasında önemli öğelerdir. Bu yüzden araştırmacılar, makalelerindeki amaçlarına bağlı olarak çalışma gruplarını ya öğretmen adaylarından ya öğretmen adayları ve uygulama öğretmenlerinden ya da öğretim elemanlarını da dahil ederek üçlü grup şeklinde oluşturmuşlardır. Tablo 2’de belirlenen makalelerdeki çalışma grupları ve örnek makaleler listelenmiştir.

Makalelerin çalışma gruplarına bakıldığında; hemen hemen büyük çoğunluğu öğretmen adayları ile yapılmış çalışmalardır. Bu çalışmaların yanında öğretmen adayları ve uygulama öğretmeni ile yapılan iki çalışmanın ve tüm paydaşların çalışma grubuna dahil edildiği iki çalışmanın olduğu görülmektedir. Son yıllarda yazılı kaynakları dikkate alarak yapılan çalışmaların olduğu da görülmektedir. Ayrıca bir çalışmada okuldaki öğrencilerin de görüşleri alınarak yapılmış çalışmalar arasında farklılık yaratılmıştır.

Belirlenen makalelerin çalışma grupları incelendiğinde; öğretmen adaylarının görüşlerinin alınmasının alana katkı sağlayacağı kesindir. Ancak öğretim elemanlarının ve hatta uygulama öğretmenlerinin ders ve dersin yürütülmesi hakkında daha çok görüşlerinin alınmasına ihtiyaç olduğu da söz konusudur. Aynı şekilde 'Öğretmenlik Uygulaması' dersi uygulama okullarındaki öğrencileri de ilgilendirdiğinden bu gruplar ile de çalışmaların yapılması alana katkı sağlayacaktır. Görüldüğü gibi belirlenen makalelerde gerek öğretim elemanı gerek uygulama öğretmeni ve gerekse uygulama okullarındaki öğrenciler daha az odağa alınmıştır.

Tablo 2. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili araştırmaların çalışma grubu

Çalışma Grubu	Örnek Makaleler
Öğretmen adayı	Kaya (2003); Kılıç (2004); Çiçek ve İnce (2005); Çetintaş ve Genç (2005); Parker (2008); Sağ (2008); Orhan (2008); Özkılıç ve diğ. (2008); Çelik (2008); Baştürk (2009); Büyükgöze Kavas ve Bugay (2009); Becit ve diğ. (2009); Eraslan (2009); Karadüz ve diğ (2009); Merç (2010); Çelikkaya (2011); Demir ve Çamlı (2011); Yılmaz (2011); Koç (2012); Özçelik (2012); Bektaş ve Ayvaz (2012); Hacıömeroğlu (2013); Değirmençay ve Kasap (2013); Sağır ve diğ. (2014); Taşdere (2014); Altıntaş ve Görgeç (2014); Aydın ve Akgün (2014); Çepni ve Aydın (2015); Yıldız ve diğ. (2016) ve Sürücü ve diğ. (2017). Çetin ve Bulut (2002); Sarıçoban (2008)
Öğretmen adayı ve Uygulama öğretmeni	
Öğretmen adayı, Uygulama öğretmeni ve Öğretim elemanı	Şahin (2005); Görgeç ve diğ. (2012); Özyay Köse (2014)
Öğretmen adayı, Uygulama öğretmeni, Öğretim elemanı ve Okul müdürü	Arkun Kocadere ve Aşkar (2013); Coşkun (2013)
Öğretmen adayı, Uygulama öğretmeni, Öğretim elemanı, Okul müdürü, Üniv. koordinatörü	Ünver (2003); Seçer ve diğ. (2010)
Uygulama öğretmeni	Akpınar ve diğ. (2012)

Tablo 2. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili araştırmaların çalışma grubu (devamı)

Çalışma Grubu	Örnek Makaleler
Öğretmen adayı, Uygulama öğretmeni ve Okul müdürü	Yalın Uçar (2012); Mete (2013); Nayır ve Çinkır (2014)
Uygulama öğretmeni ve Okul müdürü	Şimşek ve diğ. (2013)
Öğretmen adayı, Uygulama öğretmeni, Öğretim elemanı ve İlkokul öğrencileri	Kaya (2014)
Yazılı kaynaklar (tez, kitap ve makale)	Kırksekiz ve diğ. (2015); Akbulut Taş ve Karabay (2016)

Araştırmaların Önemli Sonuçları

Makalelerdeki bulgulardan hareketle varılan sonuçlar, öncelikle ana temalar çerçevesinde sınıflandırılmıştır. Daha sonra derlenen makalelerden elde edilen sonuçlar, 'Öğretmenlik Uygulaması' Dersi kapsamında rolleri olan katılımcıları da dikkate alarak ana tema ve alt temalar şeklinde düzenlenmiştir. Makalelerde vurgulanan sonuçlar ve örnek makaleler Tablo 3'de sunulmuştur.

Makalelerin çalışma grubunu çoğunlukla öğretmen adayları oluşturduğu için vurgulanan sonuçlar da daha çok öğretmen adaylarının görüşlerini, algılarını, tutumlarını, beklentilerini, sorunlarını veya isteklerini yansıtmaktadır. Sonuçlar incelendiğinde; çoğunlukla paydaşlar arasındaki iletişim sorununun ve gerek öğretim elemanların gerekse uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına beklenen geri bildirimde bulunmadıklarının vurgulandığı görülmektedir. 'Öğretmenlik Uygulaması' dersi, öğretmen adayının hizmet dönemi için yararlı görülse de süreç içerisinde bazı becerilerin gelişmesine katkı sağlamadığı da belirtilmiştir. Bunların yanında paydaşların sorumluluklarının farkında olmalarından olmamalarına kadar varılan sonuçlar da birçok makalede vurgulanmıştır.

Eğitim Fakültelerinin programında yer alan derslerin bazılarının uygulama sürecine katkılarının olmadığı belirtilmesinin yanında alınan bilgilerin okul ortamında yeterli düzeyde kullanılmadığı da vurgulanmıştır. Uygulama okullarında yapılan etkinliklerin yetiştirilememesi dolayısıyla okullarda öğretmen adaylarının daha fazla süre geçirmesi konusunun vurgulandığı makaleler olduğu gibi 'Öğretmenlik Uygulaması' dersinin süresinin arttırılmasının da belirtildiği görülmektedir. Ancak sonuçları belirtilen bu çalışmaların çoğunun öğretmen adayları ile yapıldığı düşünülürse, diğer paydaşların da dikkate alınmasının sonuçlara farklı ve daha fazla katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Özellikle uygulama okullarındaki öğrencilerin görüşlerinin alınması vurgulanan sonuçlara yeni bir yön kazandırabilir.

Tablo 3. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılan araştırmaların vurgulanan sonuçları

Tema	Vurgulanan Sonuçlar	Örnek Makaleler
İşbirliği		
○ Fakülte-okul	* <i>Okul ve üniversite arasında işbirliği tam kurulamamaktadır.</i>	* Seçer ve diğ. (2010); Arkun Kocadere ve Aşkar (2013); Çepni ve Aydın (2015)
○ Öğretim elemanı-öğretmen		* Yalın Uçar (2012)
○ öğretmen-öğretmen adayı	* <i>Öğretmen, öğretmen adayı ile işbirliği içinde bulunmamaktadır.</i>	
○ öğretim elemanı-öğretmen adayı		
Sorumluluk		
○ Okul müdürü	* <i>Öğretmen adayları ve öğretmenler uygulama dersi süresinde yetki ve sorumluluklarını bilmemektedir.</i>	* Çetin ve Bulut (2002); Değirmençay ve Kasap (2013)
○ Öğretim elemanı	* <i>Okul müdürleri diğer paydaşların rollerini bilmemektedir.</i>	* Ünver (2003); Değirmençay ve Kasap (2013)
○ Öğretmen	* <i>Öğretmenler ders kapsamındaki sorumluluklarının farkındalar.</i>	* Ünver (2003); Seçer ve diğ. (2010);
	* <i>Öğretmen adayları sorumluluklarını bilmemektedirler.</i>	* Seçer ve diğ. (2010); Görgen vd diğ. (2012)
	* <i>Öğretim elemanı ve öğretmen görev ve sorumluluklarının farkındalar.</i>	* Özçelik (2012)
Bilgilendirme		
○ Okul müdürü	* <i>Öğretmen yeterli destek göstermemektedir.</i>	* Çetintaş ve Genç (2005); Baştürk (2009); Merç (2010)
○ Öğretim elemanı	* <i>Dersin işlenişi, dersi planlama ve uygulama ile ilgili öğretim elemanı öğretmen adaylarını bilgilendirmemektedir.</i>	* Paker (2008); Çelikkaya (2011); Yılmaz (2011)
○ Öğretmen	* <i>Okulun kuralları hakkında bilgilendirilme eksikliği var.</i>	* Sağ (2008); Merç (2010)
	* <i>Okul müdürü öğretmen adayları ile iletişime geçmeyerek onları bilgisiz bırakmaktadır.</i>	* Özkılıç ve diğ. (2008); Çelikkaya (2011); Özçelik (2012)

Tablo 3. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılan araştırmaların vurgulanan sonuçları (devamı)

Tema	Vurgulanan Sonuçlar	Örnek Makaleler
Denetim		
○ Öğretim elemanı	* <i>Uygulama öğretmenleri paydaşlar tarafından denetlendiklerini hissetmektedir.</i>	* Çetin ve Bulut (2002)
○ Öğretmen	* <i>Öğretim elemanı öğretmen adaylarını izlememektedir.</i>	* Pakker (2008); Çepni ve Aydın (2015); Kırksekiz ve diğ. (2015)
	* <i>Uygulama paydaşları öğretmen adaylarının gelişimini denetlememektedir.</i>	* Çepni ve Aydın (2015)
Ders süresi		
○ Öğretmenlik Uygulaması dersi	* <i>Okulda öğretmen adayları konuları yetiştirememektedir.</i>	* Çetin ve Bulut (2002)
○ Dersin okulda uygulanması	* <i>Öğretmenlerin keyfi uygulama yüzünden öğretmen adaylarının hepsi aynı sayıda ders saatini tamamlayamamaktadır.</i>	* Baştürk (2009); Eraslan (2009)
	* <i>Ders süresi az olduğu için yeterli düzeyde pratik uygulama yapılamamaktadır.</i>	* Büyükgöze Kavas ve Bugay (2009); Becit ve diğ. (2009); Akpınar ve diğ. (2012)
	* <i>Ders süresinin artması uygulama sürecinin etkililiğini arttıracaktır.</i>	* Şimşek ve diğ. (2012)
Teorik bilgi ve bilginin uygulanması		
	* <i>Öğretmen adayları Fakültede öğrendiklerini uygulama sırasında yeterli düzeyde kullanamamaktadır.</i>	* Çetintaş ve Genç (2005); Nayır ve Çınkır (2014)
	* <i>Fakültedeki bazı dersler gereksiz ve uygulama sürecine hiç katkısı olmamaktadır.</i>	* Koç (2012)
	* <i>Fakültede yeterli bilgi alındığı düşünülmemektedir.</i>	* Yalın Uçar (2012)

Tablo 3. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılan araştırmaların vurgulanan sonuçları (devamı)

Tema	Vurgulanan Sonuçlar	Örnek Makaleler
Karşılıklı İletişim ○ Öğretim elemanı ve öğretmen adayı ○ Öğretim elemanı ve öğretmen ○ Öğretmen-öğretim elemanı	* <i>Öğretim elemanları, öğretmen ve öğretmen adayları arasında iletişim sorunun olmamasını beklemektedir.</i>	* Sağ (2008); Kırksekiz ve diğ. (2015)
	* <i>Öğretmen adayları öğretmen ile iletişim içinde olduklarını belirtmektedirler.</i>	* Özkılıç ve diğ. (2008)
	* <i>Öğretmen ve öğretmen adayları arasında sağlıklı iletişim yapısı oluşturulamamaktadır.</i>	* Merç (2010); Görgen ve diğ. (2012); Yalın Uçar (2012); Hacıömeroğlu (2013); Nayır ve Çınkır (2014); Sürücü ve diğ. (2017)
	* <i>Öğretmen ve öğretim elemanı arasındaki yetersiz iletişim, uygulama sürecini olumsuz etkilemektedir.</i>	* Mete (2013)
	* <i>Öğretim elemanı öğretmen adayı ile yeterli iletişim kurmamaktadır.</i>	* Aydın ve Akgün (2014)
Geri bildirim ○ Öğretim elemanı ○ Öğretmen	* <i>Öğretim elemanı ile öğretmen eksik ve yetersiz dönüt vermektedir.</i>	* Paker (2008); Çelikkaya (2011); Mete (2013); Aydın ve Akgün (2014); Kırksekiz ve diğ. (2015)
	* <i>Öğretmen, öğretmen adaylarının eksikliklerini tamamlamada yetersiz ve isteksiz davranmaktadır.</i>	* Sarıçoban (2008); Eraslan (2009); Hacıömeroğlu (2013); Taşdere (2014); Sürücü ve diğ. (2017)
	* <i>Öğretim elemanının ve öğretmenin geri bildirim vermesinin sürece katkı sağlayacağı düşünülmektedir.</i>	* Bektaş ve Ayvaz (2012)

Tablo 3. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılan araştırmaların vurgulanan sonuçları (devamı)

Tema	Vurgulanan Sonuçlar	Örnek Makaleler	
Dersin mesleğe katkısı	<ul style="list-style-type: none"> * Öğretmen adayları süreç sonunda kendilerini yeterli bulmaktadır. * Ders sırasında kullanılan öz-düzenleyici öğrenme stratejileri öz yeterlik algularını artırmaktadır. * Ders, alan bilgilerinin gelişmesine katkı sağlayamamıştır. * Öğretim elemanı, öğretmen ve okulların koordinatörleri işbirliğinde olursa dersin katkısının daha çok olacağı düşünülmektedir. * Ders sonunda olumlu tutum ve öz yeterlik inancı gelişmiştir. * Ders sonunda öz yeterlik inancı gelişmemiştir. 	<ul style="list-style-type: none"> * Kaya (2003); Kılıç (2004); Çiçek ve İnce (2005); Özkılıç ve diğ. (2008); Eraslan (2009); Karadüz ve diğ. (2009); Koç (2012); Altıntaş ve Görgeç (2014); Yıldız ve diğ. (2016) * Orhan (2008) * Karadüz ve diğ. (2009) * Bektaş ve Ayvaz (2012); Şimşek ve diğ. (2013) * Özay Köse (2014); Sağır ve diğ. (2014); Yıldız ve diğ. (2016) * Sağır ve diğ. (2014) 	
Beceri	<ul style="list-style-type: none"> o Materyal kullanma o Öğretim yöntem ve teknik kullanma o Öğretme becerileri 	<ul style="list-style-type: none"> * Öğretmen adayları kendilerini teknolojiyi kullanmada ve öğretim yöntem ve teknikleri kullanmada yetersiz bulmuştur. * Bu ders iletişim becerilerini de geliştirmeli * Öğretmenler öğretmen adaylarını iletişim, yöntem ve teknik uygulama konusunda yetersiz bulmuşlar * Öğretmen adayları, öğretmenleri yöntem teknik, sınıf yönetimi ve değerlendirme konusunda yetersiz bulmuşlar * Dersin öğretme becerilerine etkisi konusu araştırılmamış 	<ul style="list-style-type: none"> * Kılıç (2004); Şahin (2005); Karadüz ve diğ. (2009); Akpınar ve diğ. (2012); Altıntaş ve Görgeç (2014) * Sarıçoban (2008) * Coşkun (2013) * Taşdere (2014) * Akbulut Taş ve Karabay (2016)

Tablo 3. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili yapılan araştırmaların vurgulanan sonuçları (devamı)

Tema	Vurgulanan Sonuçlar	Örnek Makaleler
Diğer		
○ Donanım eksikliği	* <i>Donanımsal eksiklikler uygulama etkinliklerini zorlamaktadır.</i>	* Çetintaş ve Genç (2005); Büyükgöze Kavas ve Bugay (2009); Demir ve Çamlı (2011); Çepni ve Aydın (2015)
○ Kaygı		
○ Öğretim elemanının ders için yetersizliği	* <i>Ders sırasında huzursuzluk ve kaygı yaşanabilmektedir.</i>	* Çelik (2008)
○ Zorunlu bir ders	* <i>Öğretim elemanı ders konusunda ve akademik yönden yetersiz bulunmuştur.</i>	* Yılmaz (2011)
	* <i>Öğretmen ve okul müdürü dersi zorunluluk gibi algılamakta ve zorunlu görev kabul etmektedir.</i>	* Yalın Uçar (2012)
	* <i>Görme engelli bir öğretmen adayı farklı algılanmaktadır.</i>	* Kaya (2014)

Araştırmaların Öne Çıkan Önerileri

Belirlenen makalelerin sonuçlarından hareketle sundukları öneriler, temalaştırılarak örnek makalelerin isimleri de verilerek Tablo 4’te sunulmuştur. Tablo 4’te de görüldüğü gibi, en çok öneri işbirliği teması altında verilmiştir. Çalışmaların sonuçlarına göre, fakülte ve okul arasında etkili işbirliğinin kurulması ve öğretmen ile öğretim elemanı ve öğretmen arasında da bu işbirliğinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili paydaşların dersin amacına uygun olarak bilgilendirilmesi de öneriler arasında en çok belirtilendir.

Aynı zamanda paydaşlar arası etkili iletişimin kurulması ve öğretmen adaylarının geri bildirim alması konuları da öneriler içerisinde çoğunlukla yer almaktadır. Diğer taraftan dersin süresi ile ilgili öneriler de bulunmaktadır. Ancak öneriler arasında en dikkat çekici olanı öğretim elemanlarının nitelikleri ilgili olanlarıdır. Çalışmalarda öğretim elemanlarının mesleki yeterliklere sahip olmasına dikkat edilmesi ve alan dışı öğretim elemanlarının görevlendirilmemesi gibi öneriler vurgulanmıştır. Bu durum, sorumluluk verilen öğretim elemanı ve öğretmenin bu ders için ne kadar önemli aktörler olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili araştırmaların öne çıkan önerileri

Tema	Öneriler	Örnek Makaleler
İşbirliği	* <i>Fakülte ve okul arasında nitelikli işbirliğinin sağlanması</i>	* Ünver (2002); Kılıç (2003); Şahin (2005); Çetintaş ve Genç (2005); Özkılıç ve diğ. (2008); Seçer ve diğ. (2010); Demir ve Çamlı (2011); Hacıömeroğlu (2013); Arkun Kocadere ve Aşkar (2013); Nayır ve Çinkır (2014); Özay Köse (2014); Taşdere (2014)
	* <i>Öğretim elemanı, öğretmen ve öğretmen adayı arasında süreç içerisinde etkin işbirliği</i>	* Kaya (2003); Şahin (2005); Çelikkaya (2011); Bektaş ve Ayvaz (2012); Mete (2013); Şimşek ve diğ. (2013); Aydın ve Akgün (2014); Çepni ve Aydın (2015); Yıldız ve diğ. (2016)
Bilgilendirme	* <i>Dersin paydaşlarına ders ile ilgili yeterli bilginin verilmesi</i>	* Çetin ve Bulut (2002); Çetintaş ve Genç (2005); Özkılıç ve diğ. (2008); Merç (2010); Seçer ve diğ. (2010); Çelikkaya (2011); Yalın Uçar (2012); Özçelik (2012); Bektaş ve Ayvaz (2012); Hacıömeroğlu (2013); Arkun Kocadere ve Aşkar (2013); Değirmençay ve Kasap (2013); Taşdere (2014)
Ders süresi	* <i>Dersin süresi arttırılmalı</i>	* Çiçek ve İnce (2005); Becit ve diğ. (2009); Yalın Uçar (2012); Hacıömeroğlu (2013); Mete (2013); Altıntaş ve Görgeç (2014); Becit ve diğ. (2009)
	* <i>Uygulama sürecinde sürenin etkin kullanımı sağlanmalı</i>	* Sağ (2009); Eraslan (2009); Akpınar ve diğ. (2012)
Teorik bilgi ve bilginin uygulanması	* <i>Fakültedeki dersler, hizmet dönemi için yeniden düzenlenmeli</i>	* Büyükgöze Kavas ve Bugay (2009); Merç (2010); Koç (2012)
	* <i>Uygulamanın konu alanına katkısı sağlanmalı</i>	* Karadüz ve diğ. (2009)
	* <i>Öğretmen adayları sınıf yönetimi, öğrenci özellikleri vs gibi konularda bilgilendirilmeli</i>	* Coşkun (2013)
	* <i>Teorik bilgilerin uygulamaya yansımaları sağlanmalı</i>	* Eraslan (2009); Akbulut Taş ve Karabay (2016)

Tablo 4. Öğretmenlik Uygulaması dersi ile ilgili araştırmaların öne çıkan önerileri (*devamı*)

Karşılıklı İletişim	* <i>Paydaşlar arası sağlıklı iletişim yapısı oluşturulmalı</i>	* Sağ (2008); Özkılıç ve diğ. (2008); Çelik (2008); Baştürk (2009); Merç (2010); Akpınar ve diğ. (2012); Mete (2013); Coşkun (2013); Aydın ve Akgün (2014); Kırksekiz ve diğ. (2015); Akbulut Taş ve Karabay (2016); Sürücü ve diğ. (2017)
o Öğretim elemanı ve öğretmen adayı		
o Öğretim elemanı ve öğretmen		
o Öğretmen-öğretim elemanı		
Geri bildirim	* <i>Öğretmen adayına yeterli rehberlik edilmeli</i>	* Kaya (2003); Sarıçoban (2008); Sağ (2008); Eraslan (2009); Yılmaz (2011); Değirmençay ve Kasap (2013); Aydın ve Akgün (2014); Çepni ve Aydın (2015); Kırksekiz ve diğ. (2015); Sürücü ve diğ. (2017)
	* <i>Uygulama dersi kapsamında düzenli değerlendirme toplantısı yapılmalı</i>	* Şahin (2005); Pakar (2008)
Nitelik	* <i>Dersi yürütecek öğretmen ve öğretim elemanı donanımlı olmalı</i>	* Kaya (2003); Yılmaz (2011); Mete (2013)
	* <i>Alan dışı öğretim elemanları ders için görevlendirilmemeli</i>	* Kılıç (2003); Şahin (2005); Görgen ve diğ. (2012); Nayır ve Çınkır (2014)
Diğer	* <i>Öğretmen adaylarının öz yeterlik algılarını geliştirmek için öz düzenleyici stratejileri fakülte derslerinde kullanılmalı.</i>	* Orhan (2008)
	* <i>Materyal Kullanımı sağlanmalı</i>	* Büyükgöze Kavas ve Bugay (2009); Becit ve diğ. (2009)
	* <i>Mikro öğretim tekniği kullanılmalı</i>	* Becit ve diğ.(2009)
	* <i>Okuldaki müdür ve öğretmen, öğretmen adayına değer göstermeli ve öğretmen gibi yaklaşmalı</i>	* Demir ve Çamlı (2011); Görgen ve diğ. (2012)
	* <i>Ders sürecindeki etkinlikler yeniden yapılandırılmalı</i>	* Şimşek ve diğ. (2013); Sağır ve diğ. (2014); Altıntaş ve Görgen (2014)
	* <i>Donanımsal olarak yeterli okullar seçilmeli</i>	* Özyay Köse (2014)
	* <i>Görme engelli öğrencilerin uygulama okullarında diğer kişilere bağımlılığı azaltılmalı</i>	* Kaya (2014)

Sonuç ve Öneriler

Sistemantik derleme desenine uygun yürütülen bu çalışmanın sonucunda ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi ile ilgili yapılacak çalışmalara katkı sağlayacak noktalar ortaya çıkarılmıştır. Ele alınan makalelerin çalışma gruplarının çoğunlukla öğretmen adaylarından oluştuğu dolayısıyla analizlerden elde edilen sonuçların, öğretmen adaylarının görüşlerine, tutumlarına, beklentilerine ve sorunlarına dayalı ortaya konulduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının yanında uygulama öğretmeni ve öğretim elemanının görüşlerinin dikkate alındığı bazı çalışmaların olduğu ve bunların sonuçlarının alana katkı sağladığı görülmektedir. Yapılacak yeni araştırmalarda bu üç grubu birlikte çalışma grubuna almanın daha kapsamlı bilgi elde etmede yararlı olacağı söylenebilir.

Elde edilen sonuçlarda ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi kapsamında öğretmen adaylarının gerek uygulama öğretmeninden gerekse öğretim elemanından geri bildirim almalarının, sürecin etkililiği ve öğrenilenlerin hizmet dönemine yansımalarının sağlanabilmesi için önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Uygulama öğretmeni ve öğretim elemanı arasındaki iletişimin güçsüzlüğünün, bu grubun öğretmen adayı ile kurduğu yetersiz ilişki yapısının ve fakülte ile okul arasındaki etkili bir şekilde oluşturulamayan işbirliğinin öğretmen adayının dersten istenilen düzeyde faydalanmasını etkilediği görülmektedir. Bu sonuçlar, öncelikle uygulama öğretmeni ve öğretim elemanının ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi için önemli rollere sahip olduğunu göstermektedir. Bu yüzden bundan sonra yapılacak araştırmalarda bu gruplar ile de çalışılması yerinde olabilir. Ayrıca sonuçlar iletişim ve işbirliği konusunu da vurgulamıştır. Yapılacak başka bir araştırma, odağına bu durumları alarak bu sorunları çözümlenmeye gidebilir.

Çalışmalar incelendiğinde büyük çoğunluğunun ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi ile ilgili görüş, tutum ve deneyimleri (örn. Çetintaş ve Genç, 2005; Sarıçoban, 2008; Becit, Kurt ve Kabakçı, 2009; Görgeç, Çokçalışkan ve Korkut, 2012; Hacıömeroğlu, 2013; Özay Köse, 2014; Yıldız, Geçikli ve Yeşilyurt, 2016 ve Sürücü, Ünal ve Yıldırım, 2017) araştırmayı amaçladığı ortaya çıkmıştır. Bunun dışında dersin yürütülmesi sürecinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerine (örn. Parker, 2008; Büyükgöze Kavas ve Bugay, 2009; Merç, 2010; Demir ve Çamlı, 2011; Arkun Kocadere ve Aşkar, 2013; Nayır ve Çinkır, 2014; ve Çepni ve Aydın, 2015) de odaklanıldığı görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde yapılan bütün çalışmalarda ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersinin işlevselliğini ve yürütülmesini değerlendirme amaçlanmış gibi görünmektedir. Ancak ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersi sürecinde belirlenen sorunların neden kaynaklandığı konusunun derinlemesine araştırılmadığı da ortadadır. Bu yüzden yeni bir çalışmanın ‘*Öğretmenlik Uygulaması*’ dersinde sorunların neden yaşandığını incelemesi alana katkı sağlayabilir.

Araştırma desenlerine bakıldığında çalışmaların amaçları doğrultusunda nicel, nitel ve karma desene uygun yürütülen çalışmalar olduğu görülmektedir. Nicel yaklaşıma uygun yürütülen

çalışmalarda betimsel tarama modeli tercih edilirken nitel yaklaşıma uygun yürütülen çalışmalarda durum çalışması, betimsel ve fenomenolojik çalışma türleri tercih edilmiştir. Bu çalışmalarla karşılaştırıldığında karma desene göre yapılandırılan çalışma sayısının daha az olduğu görülmektedir. Deneysel, meta-analiz, betimleyici analiz ve metafor oluşturma yöntemlerine uygun olarak yapılandırılan çalışmaların (Orhan, 2008; Sağır, Bilen ve Ercan, 2014; Mete, 2013; Kırksekiz ve diğerleri, 2015 ve Akbulut Taş ve Karabay, 2016) az sayıda olsa da alana katkı sağladığı kesindir. Ancak çalışmaların daha derinlemesine bilgi elde edecek şekilde desenlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Veri toplama aracı olarak genelde anket, ölçek ve görüşme tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu veri toplama teknikleri ile elde edilen bilgilerin alana katkısı kaçınılmazdır. Ancak tek veri toplama aracını tercih etmek yerine üçleme yöntemi kullanılarak çoklu veri toplama yoluna gidilmesi, çalışmaların alana katkısını daha da arttıracaktır. Özellikle '*Öğretmenlik Uygulaması*' dersinin yürütülmesi ile ilgili yapılacak çalışmalarda süreçte yer alan paydaşlarla yazılı ve sözlü veri toplama yollarının aynı anda veya birbirini takip edecek şekilde tercih edilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Örneğin odak grup görüşmesinin tercih edilebileceği bir çalışmada '*Öğretmenlik Uygulaması*' dersi ile ilgili sorunların nedenleri veya ortaya çıkan durumlara ilişkin çözüm önerilerin gerekçeleri ile elde edilmesi mümkündür.

Makalelerin sonuçları ve önerileri dikkate alındığında; öğretim elemanı ve öğretmenden alınamayan geribildirimlerin, öğretmen adaylarının gerek motivasyonlarını gerekse bilgi ve becerilerini arttırmak açısından önemli olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretmen ve öğretim elemanının neden geribildirimde bulunmadıklarının araştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Aynı şekilde alan dışı ya da yetersiz bilgiye sahip öğretim elemanının görevlendirilmesi sorununun olduğu belirtilmiştir. Bu sorunun da ayrıca başka bir çalışmada ele alınması yerinde olacaktır. Ayrıca teorik bilgiyi pratiğe dökmeye yaşanan sorunları inceleyen başka bir çalışma da alana sağlayacaktır.

Özetle, alanyazında, genellikle öğretmen adayları ile yürütülen araştırmaların olduğu görülmektedir. Dolayısıyla elde edilen sonuçların büyük çoğunluğu onların bakış açılarına göre oluşturulmuştur. '*Öğretmenlik Uygulaması*' dersi ile ilgili benzer amaçlara dayalı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Artık araştırmalardaki konuların daha da genişletilmesi gereği duyulmaktadır. Ayrıca bu dersin paydaşlarının da bu ders ile ilgili yorumları olacağı da unutulmamalıdır. Diğer taraftan '*Öğretmenlik Uygulaması*' dersi süresince öğretmen adayı ile iletişime geçen öğrenci grubunun da olduğu göz önünde tutulmalıdır. Sonuç olarak, '*Öğretmenlik Uygulaması*' dersi ile ilgili yapılacak yeni çalışmalarda konu yelpazesinin daha geniş tutulmasının, farklı araştırma desenlerinin kullanılarak çoklu veri toplama yoluna gidilmesinin, tüm paydaşları dikkate alarak çoklu grup ile çalışma grubunun oluşturulmasının ve özellikle okullardaki öğrenci gruplarının görüşlerine yer verilmesinin yerinde olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbulut Taş, M. ve Karabay, A. (2016). Developing teaching skills through the school practicum in Turkey: A metasynthesis study. *Journal of Education and Training Studies*, 4 (11), 87-99.
- Akpınar, M., Çolak, K, ve Yiğit, E. Ö. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yeterliklerine yönelik uygulama öğretmenlerin görüşleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 36, 41-67.
- Altıntaş, S. ve Görgeç, İ. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması üzerine görüşleri (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği). *Turkish Studies*, 9 (8), 197-208.
- Arkun Kocadere, S. ve Aşkar, P. (2013). Okul uygulamaları derslerine ilişkin görüşlerin incelenmesi ve bir uygulama önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 27-43.
- Aydın, F. ve Akgün, E. (2014). Eğitim fakültesi böte son sınıf öğrencilerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde karşılaştıkları sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 1-14.
- Baştürk, S. (2009). Öğretmenlik Uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *İlköğretim Online*, 8 (2), 439-456.
- Becit, G., Kurt, A. A. ve Kabakçı, I. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının okul uygulama derslerinin yararlarına ilişkin görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 169-184.
- Bektaş, M. ve Ayvaz, A. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 209-232.
- Büyükgöze Kava, A. ve Bugay, A. (2009). Öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde gördükleri eksiklikler ve çözüm önerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (1), 13-21.
- Coşkun, A. (2013). İngilizce dili öğretimi öğretmenlik uygulamasında stres: tüm paydaş görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 97-110.
- Çelik, M. (2008). Türkiye'deki İngilizce öğretmen adaylarının uygulama dersinde yaşadıkları endişe ve kaygılar. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 97-109.
- Çelikkaya, T. (2011) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 1-18.
- Çetin, Ö. F. ve Bulut, H. (2002). Okul deneyimi I, II ve öğretmenlik uygulaması derslerinin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adayları tarafından değerlendirilmesinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2): 69-75.
- Çetintaş, B. ve Genç, A. (2005). Almanca öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersleri ilişkin görüş ve deneyimleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 75-84.

- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *TSA, 19 (2), 285-304.*
- Çiçek, Ş. ve İnce, M. L. (2005). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 16 (3), 146-155.*
- Değirmençay, Ş. A. ve Kasap, G. (2013). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 4 (2), 47-57.*
- Demir, Ö. ve Çamlı, Ö. (2011). Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulama okullarında karşılaşılan sorunların sınıf ve okul öncesi öğretmenliği öğrenci görüşleri çerçevesinde incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Uludağ Üniversitesi Dergisi, 24 (1), 117-139.*
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının 'öğretmenlik uygulaması' üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 3 (1), 207-221.*
- Görgen, İ., Çokçalışkan, H. ve Korkut, Ü. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 28, 56-72.*
- Hacıömeroğlu, G. (2013). The field experiences of student teachers and effective mathematics teaching in Turkey. *Australian Journal of Teacher Education, 38 (2), 131-142.*
- Jones, M. G. ve Vesilind, E. M. (1996) Putting practice into theory: changes in the organization of pre-service teachers' pedagogical knowledge. *American Educational Research Journal, 33(1), 91-117.*
- Koemer, M., Rust, F. O., ve Baumgartner, F. (2002). Exploring roles in student teaching placements. *Teacher Education Quarterly, Spring, 35-58.*
- Karadüz, A., Eser, Y., Şahin, C. ve İlbay, A. B. (2009). Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (11), 442-455.*
- Kaya, M. (2003). Ondokuz Mayıs Üniversitesi ilahiyat fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 14-15, 89-115.*
- Kaya, E. (2014). Teaching practice of social studies practicum student who is blind: A case study. *Eurasian Journal of Educational Research, 54, 187-206.*
- Kılıç, D. (2004). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları üzerine etkisinin değerlendirilmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 10, 172-184.*

- Kırksekiz, A., Uysal, M., İşbulan, O, Akgün, Ö. E., Kıyıcı, M. ve Horzum, M. B. (2015). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine eleştirel bir bakış: problemler, beklentiler ve çözüm önerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 433-451.
- Koç, I. (2012). Preservice science teachers reflect on their practicum experiences. *Educational Studies*, 18 (1), 31-38.
- Littell, J. H., Corcoran, J. ve Pillai, V. (2008). *Systematic Reviews and Meta-Analysis*. UK: Oxford University Press.
- Merç, A. (2010). İngilizce öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması boyunca yaşadıkları sorunlar. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 199-226.
- Mete, Y. A. (2013). Okul uygulaması dersine yönelik öğretmen adayı, öğretmen ve okul yöneticilerinin sahip oldukları metaforlar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğiticileri*, 2(2), 249-274.
- Millar, J. (2004). 'Systematic Reviews for Policy Analysis', S. Becker ve A. Byrman (ed.), *Understanding Research for Social Policy and Practice: Themes, Methods and Approaches* içinde, Bristol: Policy Press
- Nayır, F. ve Çınkır, Ş. (2014). Uygulama öğretmenleri, yöneticileri ve pedagojik formasyon öğrencilerinin okullarda öğretmenlik uygulamasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 4 (7), 71-86.
- Orhan, F. (2008). Öğretmenlik Uygulamasında öz-düzenleyici öğrenme stratejileri-güdülenme ve öğretmenlik öz-yeterliği üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 251-262.
- Özay Köse, E. (2014). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik öğrenci ve öğretmen-öğretim elemanı tutumları (Erzurum örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-17.
- Özçelik, N. (2012). Yabancı dil öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *GEFAD*, 32 (2), 515-536.
- Özkılıç, R., Bilgin, A. ve Kartal, H. (2008). Öğretmenlik Uygulamaları dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 7 (3), 726-737.
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23 (1), 132-139.
- Sağ, R. (2008). The expectations of student teachers about cooperating teachers, supervisors and practice schools. *Eğitim Araştırmaları–Eurasian Journal of Educational Research*, 32, 117-132.

- Sağır, M., Bilen, K. ve Ercan, O. (2014). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının öz yeterlik ve ders anlatımlarına ilişkin algılarına etkisi. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 97-114.
- Sarıçoban, A. (2008). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Uygulama Öğretmenleri ve Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 28 (3): 31-55.
- Seçer, Z., Çeliköz, N. Ve Kayılı, G. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 128-152.
- Sürücü, A., Ünal, A. ve Yıldırım, A. (2017). Evaluation of teaching practice course teachers according to opinions of Math teacher candidates. *International Journal of Research in Education and Science*, 3 (1), 107-113.
- Şahin, Ç. (2005). Öğretmenlik uygulaması dersinde öğrenme-öğretme sürecinin cinsiyet açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 271-289.
- Şimşek, S., Alkan, V. ve Erdem, A. R. (2013). Öğretmenlik uygulamasına ilişkin nitel bir çalışma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34 (2), 63-73.
- Taşdere, A. (2014). Sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Turkish Studies*, 9 (2), 1477-1497.
- Torgerson, C. (2003). *Systematic Reviews*. London: Continuum International Publishing Group
- Ünver, G. (2003). Öğretmenlik uygulamasında işbirliği: Bir durum çalışması. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (1): 87-100.
- Yalın Uçar, M. (2012). Öğretmenlik uygulamasına ilişkin durum çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (4), 2637-2660.
- Yıldız, M., Geçikli, M. ve Yeşilyurt, S. (2016). Turkish prospective English teachers' reflections on teaching practice. *Universal Journal of Educational Research*, 4 (4), 696-703.
- Yılmaz, M. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini yürüten öğretim elemanlarına ilişkin görüşleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (4) 1377-1387.
- Zeichner, K. M. (1987) 'The ecology of field experience: toward an understanding of the role of field experiences in teacher development'(94-117): M. Haberman ve J. M. Backus (Ed) *Advances in Teacher Education* içinde, volume 3, Norwood NJ: Ablex.